

EMLÉKBESZÉD RÁTH GYÖRGYRŐL.

A M. IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT 1906. ÉVI MÁJUS HÓ 6-ÁN TARTOTT KÖZGYŰLÉSÉN MONDOTTA

RADISICS JENŐ.

ELEVE tisztában voltam azzal, hogy amikor az Iparművészeti Társulat választmányának megbízásából elhunyt elnökünkről, Ráth Györgyről megemlékezem ma, a halálát követő első közgyűlésen, többre vállalkozom, mint amennyire erőmnél fogva hivatva lennék. Mégis elfogadtam a megtisztelő megbízatást, mert a megboldogultnak neve, dacára a rövid időköznek, mely minket tevékenysége idejétől elválaszt, már is a fogalmak komplexumává alakult át, melyekre csak utalnom kell, hogy alakja megelevenedjék, kivált itt e körben, melynek közel tizenegy évig egyformán fényes központja volt; és mivel nem is az a lényeges, hogy mai összejövetelünkön Ráth Györgyöt és egyéniségét a hallgató elé varázsoljam, hosszú hasznos pályáját, annak minden eredményét ismertessem, mert mindezek élnek mindenkiben, hanem inkább az, hogy valamennyien együtt, egyszerre elmélkedjünk róla, érezzük mindnyájan, tehát fokozottan a társulatunkat ért veszteség egész nagyságát s mindannyian, akik itt vagyunk, tudatával bírjunk annak, hogy megkezdett munkájának, a magyar iparművészet ügyének, mi vagyunk örökösei abban az értelemben, hogy az örökséget nemcsak megtartanunk, ápolnunk, de az ő szellemében végső diádalra is vinnünk kell. Miért az ő szellemében és intenciói szerint? Mert Ráth György kezdeményezett, alkotott s ami előttem különös beccsel bír, alkotásainak állandóságot is tudott kölcsönözni. Az alkotások állandósága általában ritka tény, hazánkban pedig csak kivételesen fordul elő. Ilyen munkát folytatni tehát hazafias kötelesség.

Ráth György 1885-ben lépett be a Társulatba, mint ennek egyik alapító tagja. Az iparművészet ügyével azonban már 1881-től fogva foglalkozott, attól az időponttól fogva, mikor az Iparművészeti Múzeum vezetését vette át. S ha ezen intézmény keretében kifejtett működését vizsgáljuk, már ott látjuk kibontakozni jövő tevékenységének alap gondolatát: a törek-

vést az iparművészet ügyét kapcsolatba hozni a társadalommal, annak mindkét tényezőjével, a termelő és befogadó elemekkel, azt a gondolatot, melynek néhai Trefort Ágoston talált szerencsés kifejezést az iparművészeti társulat megalapításában.

Ennek a nagyszabású kezdeményezésnek azonban Trefort halála után még várnia kellett az összefoglaló elmére, mely a halványan feltűnő szálakat megragadja s mindegyikre a megfelelő terhet rakva, azokat az élő organizmus szabályai szerint ellentállóvá s a rendeltetésüknek megfelelő munkára képesekké tegye.

Ezt az összefoglaló, rendszeres és céltudatos elmét találta meg az iparművészet ügye Ráth Györgyben.

Kitűnő szervező tehetség volt. A bírói pálya fejlesztette benne a felelősség érzetét s a rendszeres gondolkodást. Ehhez véve a gyakorlati élet követelményei iránt való veleszületett fogékonyságot, megtaláljuk Ráth György elnöki tevékenységének jellemző vonásait s sikereinek okait. Működését nálunk is azzal kezdí, hogy a Társulat tevékenységéhez szükséges szervezetnek vetette meg alapját s figyelme e tekintetben a leglényegtelenebbeknek látszó részletekre is kiterjedt. Megkövetelte, hogy a Társulat minden munkája, legyen az belső vagy külső, kicsi vagy nagy, rendes, pontos, lelkiismeretes legyen. Semmit el nem nézett senkinek s önön magán kezdve semmit senkinek el nem engedett. Sajátsága volt, melyet nálánál senki sem tudott jobban érvényesíteni, a meggyőződés annak az ügynek a fontosságában, melyet képviselt, s a szinte szuggesztív hatalom, amellyel ezt az ő meggyőződését másokra átvinni, adott esetekben ráerőszakolni tudta. Segítségére volt nagy munkaképessége, amellyel éles, szinte átható ész, gyors és igazságos ítélőképesség és egy neme az örökké ifjú lelkesedésnek párosultak. Igen élénken kifejtett érzéke volt az anyagi eszközök fontossága iránt; ezért a pénzügyi viszonyok rendben-

tartására kiváló gondot fordított. De bármennyire jó gazda volt is Ráth, a művészi tevékenységet bőkezűen megjutalmazta, kivált ha valamely tehetség fejlesztéséről volt szó. Ennek eredeti, egyéni megnyilatkozásain ő, aki mindig, mindenütt, ahol volt, vezetett, soha a legkisebb befolyást sem igyekezett gyakorolni. Csak két irányban érvényesítette kérlelhetetlenül befolyását: a tekintetben, hogy művészeti iparunk eredeti legyen, korunknak felfogását, a szépről táplált nézeteinket tükrözze vissza s életviszonyainknak megfeleljen. Aki pedig ez általános érvényű igazságokból reánk nézve vonja le a konzekvenciákat, okvetlen oda jut, hogy művészeti iparunknak tehát magyarnak kell lennie. És tényleg Ráth György volt iparművészetünk nemzeti irányú fejlődésének első, mindvégig szinte fanatikus bajnoka.

Ha most koszorúba akarjuk kötni a legszebb virágokat, melyek az ápolására bízott talajból keze alatt kinőttek, hogy e koszorúval emlékének áldozzunk ma, tegyük egymásmellé a Társulat soha nem remélt fejlődését, a karácsonyi kiállításokat, melyeket ő hono-

sított meg, a milleniumi, a szentpétervári, a párisi világ-, torinói és végül a st.-louisi kiállításokat, mindmegannyi fényes fejezete a magyar iparművészetnek, melyet ő vezetett és ezeknek megbecsülhetlen nagy eredményét: hazánk iparművészetének elismerése, jelen helye a nyugati nemzetek sorában, a világverseny tényezői között.

Ráth György meghalt, műve egységes, de ezernyi elemekből összealkotott. Remélem, nemzeti jólétünk érdekében hiszem, hogy mi, utódai, képesek leszünk azt megtartani, folytatni s a befejezéshez egy lépéssel közelebb vinni. Hiszem, remélem, hogy így lesz, de ez mégsem bizonyos. Ellenben életének egy másik műve: gyűjteménye, melylyel egészen más téren hagyott maga után méltó emléket, örök időkre hazánk el nem idegeníthető kincse. — Azzá lett özvegye nagylelkűségéből. Ráth Györgyné, az elhunytak szeretetteljes élettársa, emlékének hű őre, a Ráth György lelkének virágaiból font koszorúhoz az örökzöldet fűzte. A nemzet halála legyen jutalma Ráth Györgynek és fenkölt gondolkozású nejeinek.

A BATIK-TEHNIKÁRÓL.

ÍRTA: CS. K.

A Z ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MUZEUMBAN május hó 3-ától 10-ig kisebb kiállítás keretében különféle batik-munkák voltak láthatók. Ezzel kapcsolatban Wegerfi Agatha, hollandiai művésznő, előadást tartott a batik-tehnikáról. Ebből az alkalomból megemlékezünk e tárgyról és különösen az eredeti, jávai technikát ismertetjük meg olvasóinkkal és egyszerűsmind a nevezett művésznő módszerét is.

A batikozás módja a következő: a díszítendő szövetet, ott hol eredeti színét meg akarjuk tartani, valamely anyaggal borítjuk. Szükséges azonban, hogy ez annyira tapadjon, hogy a folyékony festéktől, melybe a szövetet belemártjuk, az eltakart részeken megvédje. A szabadon maradt részek a festék színét felveszik. A szöveteknek ilyenén való díszítése nagyon régi és különösen az Indiai óceán szigeteinek, leginkább pedig Jávának lakói használják. Jáva Holland-India legkiválóbb szigete. Itt a batik-tecnika már 14 évszázaddal ezelőtt is használatos volt. Jávában a batikozást mindig asszonyok művelték és a családban

anyáról leányra szállott. Ezáltal oly gyakorlatra tettek szert, hogy méltán érdemlik ki munkájukkal csodálatunkat. Náluk a batik-művészet nagy tekintélynek örvend, művelői általános tiszteletben részesülnek. Míg a szövést az alacsonyabb néposztály női végzik, addig a batik-szövetek készítésével a legelőkelőbb asszonyok foglalkoznak.

Másik, jóval egyszerűbb díszítési módnál, mely szintén ugyanazon elven alapszik, vékony rétegű bambusz-szeleket varrtak a szövetre és így áztatták a festék-fürdőbe. Az eltakart rész a szövet eredeti színében maradt. Még egyszerűbb módot használtak az Aroe-szigetek lakói. Ők panduslevelekből szőtt sarongjaikat (törülköző alakú hosszúságú kendő, melyet a csípő körül viselnek) oly módon díszítették, hogy több, kisebb, különböző alakú bambusz-szeleket felvarrtak a szövetre és azt füst fölé tartották, miáltal a szabadon maradt részek a füsttől barnás színt nyertek.

A népesség Jávában ősidők óta kasztokra oszlik. Ez még mai nap is megnyilvánul a ruházatban. Amíg